

СВЕТИЉКЕ ОДАСЛАТИХ РЕЧИ

(Живорад Недељковић: *Талас*, Београд, Архипелаг, 2012)

Својом претходном збирком песама *Овај свети* (2009), Живорад Недељковић је најавио наставак свога песничког писма у нешто другачијем регистру расположења обликујући своје песничке слике, што је још наглашеније у новој књизи *Талас*. Чини се да није ствар о неком кључном аутопоетичком заокрету или промени особног темперамента песника, него специфичној лирској тежини његовог укупног односа према дубљим разлозима песничког стварања, и посматрања рефлексива света око себе у преплету са оним у себи.

Недељковић се и надаље потврђује као суптилни песник ишчезавања и измицања, промишљања неумитности пролажења, одакле проистиче неутажена „глад језика“, коју године животног и богатог песничког искуства само изоштравају, а у понечем другачије нежно дубе личну релацију између могућности поетског језика и његових домета. Зато Недељковић прилежно опипава ту претећу пукотину између света и речи, говора и ћутње, рецивог и неизрецивог, варирајући лелујава симболичка и она конкретизована значења, ипак не доводећи озбиљније у сумњу опстанак вере у смисао флуидног надилажења језика датог тренутка и места. Јер песнички субјект је обасјан речима тако понесен и „лак као перо“, било да листа књиге омиљених аутора и асоцијативно се преноси у пределе минулог и далеког, као и када пише своје властите стихове, попут ових у песми „Листање“ и многим другим: „застанем негде;/ Како и бива, греје ме огромно/ Сунце речи.“

За песника оваквог кова, писање није пука опсервација, нити само идилични опис чулних сензација, већ формула самог живота, насушна колико и дисање. Отуда следи та стална потреба за обасјањем језика, где се истински испробава варљива вештина заваривања и самозаваривања: „Жељан стабилног ослонца,/ макар мисли, да је обујим“, како се каже у уводној песми „Талас“. Песник је стога на трагу тих одблесака одаслатих у неизвесност, у ветар који кроз време носи и развјава жудњу за сусретом са одразима сопственог лика и вољених бића, драгих предела, са оним истим што се изнова открива, замагљује и таласа ка непознатом и далеком. Права поезија и јесте уметност гледања, тачног самеравања и потчињавања видљивог невидљивом. Такав и треба да јест живот пунокрвног песника као што је приметила Марина Цветајева, а нама се указује таквим и песник Ж. Недељковић у овој књизи од корице до корице, од песме до песме, поезије каква се ретко данас пише.

Наизглед, читаоца може завести толико упорно, филигранско вајање и најситнијих веристичких детаља свакодневице, описа пасторалне лепоте природе, мајсторско нијансирање боја, годишњих доба и свега осталог у менама и прожимању, које и обич-

ном посматрачу може бити доступно: „волим/ у истинском обиљу/ Онога што волим, дане кад се/ годишња доба додирују и тару“ („Ушћа). Међутим, Недељковићева опчињеност светлошћу и посматрањем тог обиља каталога ефемерних ствари и догађања свагдашњих, заправо, само је повод за ненаметљиву увертиру у атмосферу стишаности првих строфа, које ће у наставку казивати нешто сасвим друго, рачвајући се кроз интимно и духовно преиспитивање, испуњавати лапидарном мишљу, оним свим слућеним и суштим. Можда и најбитнијим из којег и због којег настаје свет песме, којој ће се поверити: „Увече се вратим у сопствене снове,/ да сањам у њему/ И да ме сву ноћ бодре/ видљиве и невидљиве птице“ („Одлазак на починак“). „Чујни и нечујни анђели“ Недељковићеве поезије, то су те птице посланице љубави и утешности, каткад утварни весници стварности, али свагда сетни и благотворни весници узвишене лепоте овог страшног света. Можда њима захваљујући, у ове стихове улазимо лагано и неосетно, као у песниково најљубавније место сусрета са другима, са светом који се стално мења, у своме вртложењу сљубљено у један замишљени талас што нестаје светлуцајући у речи запућеној непрозирности даљине: „Гледати један талас; велика је, мора бити/ Та вештина; видети га у његовој и у својој/ Пуноћи и пратити га у раскоши пене и опсена/ У којима се казује“ („Талас 2“).

А онда, све то пропуштено кроз повлашћено сећање, поново се враћа да би било посматрано из неког сеновитог „угла осунчаног дворишта“, душу огрејало мирисом дуња, тело окрепило соковима сјаја слика из детињства, као у ванредној песми „Мирис дуња“: „Сећам се плодова, окачених/ као светилке, и сјаја који је задуго капао/ грејући и руке и непца“.

Дакле, сећати се – то је знати да си видео, да си (до)живео, да се време прошло сажима у неко другачије сада, и зато је оно важна жила куцавица поезије Живорада Недељковића. Оно неизбежно што он види и осећа као таласање ка ушћу, камо стреми светлост и свест, светост и профаност, зло и добро где ће све наћи свој смирај и коначиште, након свега. Није случајно и Чеслав Милош ускликнуо: „Не могу да живим без тебе Сунце сећања!“ И није залуд поезија она блажена и уклетана антена која успоставља континуитет идентитета бића, повезујући прошлост и будућност, превладава време из ког песнички субјект може опет говорити: „Могоа сам шапутати твоју песму, љубави/ ону која ме сећа/ да нисам, нисам и нисам/ престао да дишем“. Кључне и стожерне речи ове збирке су *свећлост*, *сјај*, *свећилке*, које бивају дирљиво отелотворене у скоро жива мала бића, која одблескујући исијавају илузију чулности, жар неугасле плотске и духовне топлине у којој се чува сва песникова драгоценост, отисци најдражих лица и ствари. А тиме им он упорно брани да нестану и оду у неповратни тренутак. Песник зна да „то липтање у сјају/ Светилки одаслатих у речи“, јесте оно највише што се даје и чини – „највише што сећање може“, што мишљу подупрета душа проснева.

Недељковић је у овој збирци песама остао доследно на трагу песничког субјекта који се непрестано усредсређује у чежњу за космичким јединством, бесконачном стапању са принципом божанског свепрожимања, доживљавајући то као највишу хармонију могућег склада унутрашњег и спољашњег, појединачног и општег, пролазног и вечно истог: „Волим те боже дане, додиривање/ Разноликих, а истих твари и

површи,/ Разигране варнице у прожимању“. Комадић по комадић, песник дискретно и посвећено зато отима од сна и стварности оно најлепше из свакодневља, из мрака око себе и у себи, осунчавајући све то виђено, да би укотвио у филигранске цртеже на води, и пустио низ реку да се улије у море и безмерје, у неко слућено и жуђено „заувек“: „Да у мени остане чежња за менама,/ моћ да понешто задржим/ а да нечега лако се лишим, као да/ Моје није ни било. Баш као да није“ („Ушћа“).

Пишући свој *Талас*, песник живописе једну врсту посебне (нео)идиличне стварности, којом покушава да спиритуализује свет, и приближи му се као властитом сну о чистој нежности једне племените мекоће, оперважене жубором тишине. А та готово сакрализована тихост је оно што он не жели да наруши својим присуством, већ само да је без узрујаности и патетике ослободи напетости, не би ли јој се и сам препустио као апсолуту неке више инстанце нужности, без опирања и сувишка приче. У озарју попут транса, да би признао како од те светлости – „није се могуће ни отрезнити: средина је новембра, а одасвуд капљице сјаја“ („Од ове светлости“). Ипак тај сјај, из прикрајка надзире игра сенки и песников поглед помера ка невидљивом трону празнине, чинећи да је ваздушаст и побожно пажљив његов корак: „И ход је тих; могао бих/ Да скакућем с камена на камен; По нечијој души“ („Боје“).

То све, свакако није једина чар песничког писма Живорада Недељковића, лиричара за ког овакво певање и посматрање нипошто „није хир, него заборав тражи/ да идем све даље, што дубље“ („Што даље“), него један ненаметљив позив да изнова размотримо – које су то и зашто, вредне странице оваквог посвећеничког трагања за сјајем светилки, наших и туђих, одаслатих речи.